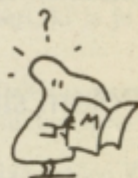

Je revija stranka? primer **MLADINA**® 1981-1988

Igor Lukšič

Revija je navadno mesto, kjer objavljajo svoja razmišljanja, razprave ljudje, ki so si sorazmerno blizu tudi po politični usmeritvi. V času socializma je bilo več poskusov ustanavljanja revij in potem njihove ukinitve. Oblastniki so bili pripravljeni prisluhniti potrebam praviloma mlade, neouveljavljene generacije po javnem izpovedovanju. Vendar so namesto revije vedno dobili nekaj več. Nekaj, kar je presežalo družbeno kritičsko in kulturno sfero. In ta presežek so različno imenovali: demokratska opozicija, kontrarevolucija, antisocialistična propaganda, nacionalistično leglo ipd.

Ob ustanovitvi *Nove revije* so mnogi napovedovali, da je z njo postavljen temelj za pluralizacijo tedanjega političnega sistema. Nekateri pa so domnevali, da imajo uredniki namen ustanoviti stranko, kar je bilo tedaj nezaslišano.

Potem se je začel fenomen *Mladina*. Njena opozicijska ost se je šilila, naklada je rasla in uredništvo se je izvilo izpod peruti mladinske organizacije.

Prvaki Demosa so ob ustanovitvi enotne opozicije vzpostavili tednik *Demokracija*, ki je pripravila volilce na obračun z volilnimi lističi. Ukinjen je bil *Telex*, ki v novo nastajajoči konfiguraciji političnega prostora ni našel ustreznega botra. Kmalu zatem je šel v stečaj *Komunist*, tednik, ki je imel veliko naklado, pa vendar maloštevilno bralstvo. Po volitvah se je rodil tednik *Evropa*, ki je bil od strank najbližji SDP. Ko ga je stranka že skoraj imela za svojega, je šel v stečaj. Še pred tem je propadla *Demokracija*. Vlada pa se od prvega dne ukvarja s tem, kako bi ustanovila svoj časopis. To ji do danes ni uspelo, je pa zato Krščanski demokraciji ob vladni pomoči uspelo zagnati nov dnevnik.

Kakšno je mesto stranke v politiki na Slovenskem? Brez periodičnega tiska je stranka mrtva. Dejansko šele revija, časopis, tednik konstituira stranko. V pričujoči razpravi bomo nakazali možen pristop k preučeva-

nju strank v slovenskem političnem prostoru na primeru tednika *Mladina* v obdobju 1981- 1988.

Pojem stranke

V politološki literaturi se stranka različno opredeljuje. Najbolj razširjena definicija strank od Webra sem upošteva, da je stranka interesna skupina, ki se bori za oblast. Bibič v opredeljevanju interesnih skupin opozarja na bistveno razliko med interesno skupino in stranko: interesna skupina lahko postavlja svojega kandidata, vendar še vedno ostane "nekaj 'zunanjega' glede na sam proces odločanja 'znotraj' državne strukture" (Bibič, 1981:206). Celo politične interesne skupine, ki so po definiciji politični subjekt, se od političnih strank enako razlikujejo kot parcialne interesne skupine: neposredno si ne zastavljajo cilja, da bi same prevzele funkcijo državne oblasti. Če uporabimo opredelitev za interesne skupine tudi za stranko, lahko trdimo, da so stranke nekaj notranjega glede na proces odločanja znotraj državne strukture. Stranke se nahajajo v sferi države. Tu pa smo pred velikim vprašanjem: kaj je država?

Če sprejmemo redukcionistično definicijo, ki pod državo razume vlado, se nam takšna opredelitev stranke izide. Boj stranke za oblast je boj za takšno moč v parlamentu, ki bo omogočila samostojno (maksimalni program) ali koalicijsko sestavo vlade in s tem vstop stranke v vlado (minimalni program). Oblast-država-vlada je v tem smislu pojmovana kot določen kraj, ki ga je mogoče osvojiti, zasesti, izgubiti.

Pri tem ostajajo številna odprta vprašanja, ki zadevajo prihod točno določene stranke na oblast in njeno izvajanje oblasti, njeno nastopanje kot oblasti-države-vlade. Nepojasnen je potencial stranke, da lahko postane oblast-država-vlada. Takšna opredelitev spregleda, da država ne more obstajati, če državljani ne izvajajo zakonov. Gramsci je na to dejstvo opozoril v koncepciji delavske države. "Delavske vlade ne more biti, če delavski razred ni sposoben kot celota postati izyršilna oblast delavske države." (Gramsci, 1974:74) Moč države-vlade temelji na njeni moči v civilni družbi. V *Zaporniških zvezkih* je Gramsci zapisal, da je država enaka civilni družbi in da je razlikovanje med državo ali politično družbo in civilno družbo le metodološke narave, dejansko pa gre za isto stvar. Država v integralnem smislu je civilna družba + politična družba, hegemonija oklopljena z nasiljem (Gramsci, 1987: 130). Koncept države-vlade zapostavlja problem hegemonije kot

sestavine države, precenjuje državo-silo nasproti državi-vodstvu in državi-organizatorju pristanka. Vsak državljani ali skupina je funkcionar države, če v družbenem življenju deluje v smeri, ki jo je začrtala država-vlada. (Gramsci, QC:1028)

Razširjeni pojem države vključuje in implicira tudi razširjen pojem stranke, ki nastopa kot posrednik med državo v ožjem smislu in civilno družbo.¹

V neki določeni družbi nihče ni dezorganiziran in brez stranke, če le organizacijo in stranko pojmujeemo v najširšem pomenu besede in ne formalno. Gramsci (QC:1352) razlikuje dva tipa stranke:

1. stranka kot politična organizacija, kot instrument reševanja problemov nacionalnega in mednacionalnega življenja,
2. stranka kot splošna ideologija, ki je vzvišena nad različnimi bolj neposrednimi grupiranj. Sestavljajo jo elite kulturnikov.

Prvi tip stranke ustreza njeni ožji opredelitvi. Ta tip stranke je usmerjen v nabiranje fizičnih oseb, agitacijo za pridobivanje volilcev, organizacijo članov in simpatizerjev. V celoti je usmerjena v pridobitev državne oblasti. Drugi tip stranke deluje idejno, brez trdne strankine strukture, sodeluje v boju za oblast, s tem ko organizira hegemonijo. Slednji tip stranke ima nalogo, da s stališča kulture in splošne ideologije vodi veliko gibanje, ki se trudi obdržati ali spremeniti obstoječe politične institucije. Materializacijo takšne stranke vedno predstavlja kakšna revija, kak časopis, s katerim se materialno širi splošna ideologija in pri katerem se zbirajo isto/podobno ideološko usmerjeni ljudje. Takšna stranka-revija nima neposrednih ambicij, da bi prišla na oblast-državo-vlado, lahko pa igra pomembno vlogo pri zagotavljanju hegemonije v civilni družbi in s tem vidno vlogo v državi, tako da usmerja

1 Stranka, ki je na oblasti v partijski državi, je prežeta z državo, njena civilno družbena funkcija je okrnjena. Stranka, ki je v opoziciji, pa praviloma krepi ravno svoje delovanje v civilni družbi. Redko se zgodi, da stranka na oblasti v partijski državi organizira mitinge v podporo svoji politiki, seveda kolikor ne gre za totalitarni sistem.

razpoloženja ljudi, jih organizira in jim daje tako politično moč, ki je pogoj za vplivanje na izvajanje oblasti. Vzpostavljanje vodilnih pojmov v javnem mnenju je hkrati postavljanje in organiziranje političnega konsenza. Je dejanje oblasti, ker ustvarja teren organizacije oblasti.

Oblast v ožjem smislu, pravni pojem oblasti je omejen na, v skrajni konsekvenci, nasilno izterjanje zapovedanega ravnanja. Pri tem je pojem nasilja razumljen mehanično. Že samo z razumevanjem nasilja kot torture nad celovitostjo posameznika (evropsko rečeno, tudi nad njegovo duhovnostjo, voljo, čustvi) dobimo pojem oblasti, ki presega njegovo omejitev na lokacijo v državo v ožjem smislu. Oblast tako ni zgolj skupek ustanov in aparatov, ki zagotavljajo podrejenost državljanov dani državi-vladi. Oblast prav tako ni samo način podrejanja, ki bi v primerjavi z nasiljem imel obliko pravila. V širšem smislu je oblast mnogovrstnost odnosov in razmerij sil, ki so imanentni področju, na katerem se izvajajo, in ki tvorijo njegovo bistveno sestavino. Oblast se (re)producira vedno nanovo. Klasična predstava oblasti je ostala povezana z monarhijo (Foucault, 1982:80). Ta predstava pravne monarhije obseda predstave o politiki, zato so obsedene od pojma nasilja, zakona, svobode, volje in državne suverenosti. Mehanizmi oblasti in njeno konstituiranje pa so se od 17. stoletja v temeljih spremenili. Vsak posameznik je ujet v konstituiranje oblasti, kot se nad njim izvaja in kot jo hkrati izvaja sam. Z ozaveščanjem te ujetosti, z oblikovanjem zavesti o pripadnosti neki hegemonski sili, ki je v neki povnanjeni relaciji do vprične države-vlade, posameznik oblikuje pogoje za oblikovanje politične samozavesti. Vsak posameznik se lahko konstituira kot oblast ob predpostavki, da je sposoben obvladovati mnogovrstnost odnosov in razmerij sil. To še bolj velja za skupine, organizacije in v našem primeru revije. Pravna pravila omogočajo pot do pravne oblasti, druga pravila pa veljajo za samokonstitucijo oblasti in hegemonске sile, ki deluje v civilni družbi in pravno določeno oblast obvladuje.

Biti na oblasti ne pomeni, da si strpan v določeno vladno zgradbo ali da sediš na stolu predsednika vlade, temveč pomeni voditi lastno (ali podpirati kako) reformno ali protireformno gibanje, ki konstituira neko razmerje političnih sil, v katerem bodo reforme možne oziroma nemožne. Boj za oblast je boj za ustrezno razmerje sil v konstituciji oblasti v civilni družbi. Revija kulturnikov in družbenih kritikov nima ambicij, da bi prišla na oblast, ker je že na oblasti. Ona sama konstituira in izvaja oblast. Namesto državne oblasti v ožjem smislu posega po pravni poti samo zato, da se po eni strani razkazuje kot oblast, po drugi pa zato, da skriva svojo nepravno, celo ilegalno naravo.

Funkcije, ki jih izvajajo stranke, so:

1. formuliranje ciljev,
2. artikulacija interesov,
3. mobilizacija in socializacija,
4. oblikovanje elit in funkcija rekrutiranja (Beyme, 1985:362- 353).

Politična revija opravlja vse glavne funkcije stranke: formulira politične cilje, artikulira interese v pisni obliki, mobilizira svoje bralstvo k politični aktivnosti, sodeluje pri socializaciji bralcev in posredno tudi nebralcev, oblikuje elito stalno pišočih in sodelujočih z revijo ter rekrutira pisce v vrste stalnih sodelavcev, "profesionalnih funkcionarjev". Zato ne preseneča ugotovitev, ki jo je eksplicitno zapisal Gramsci pri analizi Crocejevega vpliva na italijansko politiko, da je "časopis (ali kaka skupina časopisov), revija (ali kaka skupina revij) tudi "stranka" ali "frakcija stranke" ali "deluje po določilih stranke" (Gramsci, QC:1939).

Mladina in nova politika

Mladina je politični tednik. Samostojno formulira politične cilje, zastavlja vprašanja političnim telesom, komentira politična dogajanja, posreduje lastne ocene političnih razmer, zastopa lastno politično strategijo. O tem se lahko prepričamo že z najbolj površnim pregledom pisanja v Mladini. Naša teza je, da je Mladina nosilec-stranka nove politike², za katero je značilno predvsem zavzemanje za zaščito državljskih pravic in svoboščin posameznikov in skupin (v naših razmerah zlasti za svobodo izražanja in javnega nastopanja) in s tem v zvezi boj za temu primerno zakonodajo.

2 Pojem nove politike je v ZDA vezan na tematizacijo politike v razmerah prevlade televizije, videa in raziskav javnega mnenja. Zanimanje je usmerjeno v novo konstituiranje terena politike, v vzpostavljanje novega tipa legitimnosti, novo vlogo strank in institucij v političnem sistemu. V Evropi pa pojem nove politike meri na spremembe tem in metod političnega delovanja.

K temam nove politike sodijo še ekologija, seksizem in vprašanja duhovnosti, svetovnega miru, alternativnega zdravljenja. Stara politika je bila zasidrana v sferi ekonomskih in varnostnih vprašanj.³

V razpravi bomo pokazali, da je Mladina izpolnjevala vse funkcije stranke nove politike:

1. formulirala je cilje nove politike, kar bomo preverili s pregledom vsebin, o katerih je Mladina pisala v treh mesecih pred izvedbo ankete *Slovensko javno mnenje* (SJM) v določenem letu;
2. artikulirala je interese nove politike, kar bomo poskušali potrditi z istim pregledom vsebin, kot pod točko ena;
3. mobilizirala je bralce za reševanje problemov nove politike in mobilizirala je vrste bralstva Mladine, kar bo razvidno iz pregleda vsebin Mladine (kot pod točko ena), uspešnost mobilizacije (predvsem v vrste bralstva) pa kaže gibanje števila rednih, pogostih in občasnih bralcev v obravnavanem obdobju na osnovi podatkov raziskave SJM. Učinkovitost mobilizacije za probleme nove politike in v zelo ozkem smislu tudi izvajanje socializacijske vloge bomo merili z ugotavljanjem vpliva stališč in ciljev, ki jih je oblikovala Mladina, na stališča bralcev. Sicer pa za merjenje socializacijske vloge Mladine v naši nalogi nimamo pravega kazalca, zato ga bomo le predpostavili na podlagi ugotovitev drugih raziskav in splošnega vedenja o socializacijskih dejavnikih, med katere sodi tudi tisk.⁴
4. Oblikovanje elit in funkcijo rekrutiranja Mladine bomo merili z oblikovanjem uredništva in stalnih sodelavcev, ki si ta status pridobijo na osnovi pripadnosti temam nove politike oz. uredniški politiki. Uredništvo je v našem primeru elita, ki izvaja funkcijo rekrutiranja stalnih in drugih sodelavcev. V nalogi se bomo zadovoljili s to ugotovitvijo, ki je empirično ne bomo preverjali. (Kazalci za to bi bili lahko gibanje v vrstah članov uredništva in sodelavcev Mladine v obravnavanem obdobju in njihova stališča ter vsebina zavrnenih člankov in njihovi pisci.)

Če se bo izkazalo, da je vsebina člankov, objavljenih v Mladini, po večini s področja nove politike, iz česar lahko sklepamo, da Mladina oblikuje cilje s tega področja, artikulira interese in izvaja mobilizacijo

3 O tem glej podrobneje v Offe (1987) in Beyme, Kaase (1978).

4 Glej npr. Južnič, 1973:140-145.

na osnovi vprašanj nove politike, bomo lahko zavrgli hipotezo, da Mladina ne izvaja prvih treh funkcij stranke, ki jih je navedel Beyme.

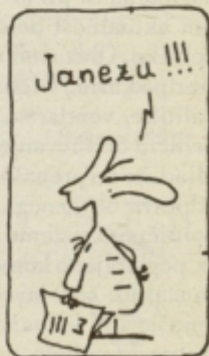
Vsebino člankov v Mladini smo določali na osnovi naslovov in podnaslovov, kjer pa se iz tega ni dalo razbrati vsebine, smo vsebino določili z branjem članka. Za vsako izbrano leto smo pregledali vse številke Mladine v obdobju treh mesecev pred izvedbo ankete SJM.

V obdobju treh mesecev od septembra do začetka decembra leta 1981 je Mladina pri notranjepolitičnih temah pisala predvsem o reformi srednjega in visokega šolstva (31 člankov), o dogajanjih v lastni organizaciji (25 člankov), o delegatskem sistemu in samoupravnih odnosih v družbi in delovnih organizacijah (15 člankov), o ekonomskih problemih (9 člankov), praznikih in dosežkih JLA (7 člankov), o kmetijstvu (7 člankov), o tisku in informiranju (5 člankov), o MDA (4 članki), o ekologiji (3 članki), o miru (3 članki). Objavila je tudi pobudo o odpravi smrtnih kazni.

V obdobju treh mesecev od konca februarja do konca maja 1984 pa je Mladina pri notranjepolitičnih temah objavila članke predvsem o informiranju in svobodi tiska (17), ekonomskih problemih (11), o konkretnih primerih zatiranja državljskih in človeških pravic ljudi in manjšin (9), o obrambi in JLA (8), o reformi šolstva (7), o ekoloških problemih (7), o pluralizmu interesov, diktaturi in monizmu (7), o štafeti mladosti, olimpijskih igrah in univerzijadi, miru, tehnološki revoluciji, feminizmu, novejši slovenski zgodovini in o smrtni kazni (3). Uvedla je redno rubriko Rdeči kotiček, kjer je komentirala tekoča dogajanja zlasti v notranjepolitičnem življenju.

V enakem obdobju leta 1986 pa je Mladina pisala predvsem o ekološki problematiki (29), o samoupravljanju in ZK (15), o volitvah (13), o pravicah državljanov (12), o Kosovu (11), o lastni organizaciji (6), o JLA (5), o ekonomskih problemih, o reformi šolstva ter o informiranju (4).

V enakem obdobju leta 1987 je Mladina pisala predvsem o političnih dogodkih in ZK (25), o človeških in državljskih pravicah (23), o reformi reforme šolstva (15), o štafeti in plakatni aferi (14), o ekologiji (12), o informiranju (10), o ekonomiji (9), o stvkih (8), o ustavnih spremembah (6), o slovenskem sindromu (6), o JLA (5), o dogodkih iz novejši zgodovine (4), o energetski politiki (3), o Novi reviji (3).

V enakem obdobju leta 1988 je Mladina pisala predvsem o politiki zveznega in republiškega vodstva, ZK in samoupravljanju (50), o JLA in prodaji orožja (47), o človeških in državljskih pravicah (31), o informiranju in javnosti delovanja (30), o ekonomskih problemih (25), o ekoloških problemih (22), o volitvah (15), o odprtih problemih novejšje zgodovine (14), o kmetijstvu in organiziranju kmetov (10), o reformi šolstva (10), o ustavnih spremembah (8), o reformi mladinske organizacije (7), o štafeti mladosti (4). V tem obdobju je mladina izbrala svojega kandidata za predsednika predsedstva SRS in ga kot svojega, skupaj z njenim programom, predstavila v št. 4 pod naslovom "Za radikalne rešitve" in nadnaslovom "Vote for me". V tem obdobju je tudi vodila pobudo za referendum, na katerem bi se izjasnili o predlogih za spremembo ustave.

Leta 1981 je Mladina namenila političnim temam praviloma 14 strani od 50-tih, leta 1988 pa 32 od 48-tih.

Iz prikaza je razvidno, da je Mladina postopoma postala vse bolj profiliran politični tednik, ki se je vse bolj ukvarjal z aktualnimi političnimi dogajanjmi, poleg tega pa učinkovito sprožal lastne pobude in jih zasledoval na njihovi poti v tisku in v političnem sistemu. Tu navajamo tiste teme, ki so po obsegu, ki so ga dobile v Mladini v obravnavanih obdobjih, največje: odprava smrtne kazni, kritika investicij v železarno na Jesenicah in tovarno aluminija v Kidričevem, ukinitve člana 133 KZ SFRJ, reforma volilnega sistema in "predvolilna kampanja", kritika izvažanja orožja in odnosov v JLA, pobuda za referendum o spremembi Ustave SFRJ. To pa so teme nove politike: problem človeških in državljskih pravic, tudi ko gre za JLA in volilni sistem, in ekologije.

Za leto 1981 lahko trdimo, da se je Mladina predvsem odzivala na dogajanja in jih prenašala na svoje strani. Prevladovale so teme, ki so jim aktualnost določali izven Mladine. V večini je šlo za teme stare politike. Obetavno napoved sprememb je pomenila pobuda za odpravo smrtne kazni. V letu 1984 je že razvidna močnejša navzočnost tem nove politike, vendar so teme stare politike še vedno v večini. Leto 1986 pomeni očiščevanje tem stare politike in njihovo preformuliranje. Tako Mladina ne prenaša le uspehov in dosežkov JLA, temveč jo zanima npr. odprava obveznega služenja vojaškega roka za ženske. Pri pisanju o političnem sistemu in tekoči politiki zveznih in republiških organov ne le poglobljeno komentira dogajanja in posreduje pobude svojih bralcev in stalnih sodelavcev in tako oblikuje avtonomno pozicijo do odprtih vprašanj, ki jih tudi sama odpira. Boj za avtonomno pozicijo in izgradnja lastne identitete pa je tudi pomemben element nove politike; stara

politika pa je slonela na centralizirani kontroli in vrednoti materialnega napredka.

Na osnovi pregleda vsebin člankov lahko trdimo, da je Mladina delno od leta 1986, zlasti pa leta 1987 in 1988 oblikovala cilje nove politike, artikulirala interese bralcev in mobilizirala bralce.

Iz tabele, ki kaže gibanje bralcev Mladine od leta 1976 do leta 1988, je razvidno, da je bilo število bralcev najmanjše v letu 1981, nato pa je

Tabela 1. Branost Mladine*

Leto	Redni bralci v %	Pogosti bralci v %	Nikoli ne bere
1976	1,9	1,6	87,6
1980	1,9	2,8	83,0
1981 dec.	1,2	1,5	86,0
1984	2,0	2,3	80,3
1986	4,6	4,8	69,0
1987	6,4	7,9	62,6
1988	12,0 ⁵	11,6	50,7

* Podatki so vzeti iz raziskav SJM.

začelo postopno naraščati. Prvi večji premik je zabeležila anketa v letu 1986, ki je bilo tudi leto mladinskega kongresa v Krškem. V letu 1987 in 1988 se je število bralcev Mladine stalno povečevalo, tako da je število vseh njenih bralcev naraslo na 50% vprašanih. Učinkovitost mobilizacijske moči Mladine je s tolikšnim naraščanjem bralcev očitna. Lahko pa tudi trdimo, da se je s tem povečanjem bralcev hkrati povečala socializacijska funkcija Mladine.

Za učinkovitost mobilizacijske in deloma socializacijske funkcije Mladine bomo opravili še eno meritev. V raziskavi SJM v letu 1986 smo izbrali tista vprašanja, ki jih je Mladina v

5 4,3% vprašanih trdi, da je v letu 1988 začela redno ali pogosto brati Mladino. Ta podatek relativizira dvig rednih in pogostih bralcev za 5,6% oz. 3,7%.

tistem letu obravnavala tri mesece pred izvedbo anketiranja. Oblikovali smo dve skupini: 1. redne bralce Mladine in 2. ostale ter izvedli diskriminacijsko analizo. Skupini naj bi se glede na izbrana vprašanja dalo ločiti, kar bi pomenilo, da imajo redni bralci Mladine podobnejša stališča o izbranih vprašanih kot njeni nebralci. S tem bomo sklepali na učinkovitost mobilizacijske in deloma tudi socializacijske funkcije Mladine. Če bodo razlike v mnenjih med bralci in nebralci velike, je vpliv Mladine na bralce velik in s tem učinkovitost njene mobilizacijske in deloma tudi socializacijske funkcije visoka. V primeru, da razlike niso značilne, je učinkovitost obeh tu merjenih funkcij majhna.

Za leto 1986 smo uporabili 16 odgovorov na vprašanja o:

- A5/ oceni trenutnega stanja v Jugoslaviji,
- A12/ sprejemljivosti obrti in malega gospodarstva v privatnih rokah za socializem,
- C19/ odstavitvi najodgovornejših funkcionarjev, ki so nas pripeljali v krizo,
- D1/ mestu novih družbenih gibanj v naši družbi,
- D2/ sodelovanju v takšnih gibanjih,
- D3/ izstopih iz sindikata,
- D4/ prekinitvi dela, stavkah,
- D5/ zaupanju v mlado generacijo,
- E5/ razvijanju Slovenije v primerjavi z drugimi republikami in pokrajinama,
- E6/ odnosu med razvitimi in nerazvitimi republikami in pokrajinama,
- E9/ priseljevanju delavcev iz drugih republik v Slovenijo,
- F15/ pripravljenosti za računalniško usposabljanje,
- K1/ zunanji politiki SFRJ,
- K8/ uvedbi civilnega služenja,
- K12/ ukinitvi smrtne kazni,
- K13/ ukinitvi tistih členov kazenskega zakonika, ki omejujejo svobodo govora.

Iz računalniškega izpisa povzemamo te sklepe:

V obe skupini se je pravilno razvrstilo 70,8% respondentov. Ob upoštevanju predhodne verjetnosti, ki znaša 50%, ker imamo samo dve skupini, je ta vrednost nizka. Kljub temu na osnovi tega rezultata lahko sklepamo, da se skupini razlikujeta.

Centroid prve skupine je -1,09, druge pa 0,05. Razlika med centroidoma je torej 1,14, iz česar lahko sklepamo, da se obravnavani skupini razlikujeta.

Izračunana je bila ena diskriminantna funkcija, ker imamo samo dve skupini. Če upoštevamo standardizirane vrednosti, se diskriminantna funkcija glasi:

$$y = -0,02357 + 0,10016 - 0,08254 + 0,42365 + 0,19322 - 0,17217 + 0,02218 + 0,33521 - 0,12382 - 0,02257 - 0,21624 + 0,22424 + 0,23940 + 0,31577 - 0,10914.$$

Lestvica standardiziranih absolutnih vrednosti, zaokroženih na dve decimalni mesti, je takšna:

D1	0,42
D5	0,34
K12	0,32
K8	0,24
K1	0,22
F15	0,22 -
D2	0,19
D3	0,17 -
E5	0,12 -
K13	0,11 -
A12	0,10
C19	0,08 -
A5	0,02 -
E9	0,02 -
D4	0,02

Na osnovi te razvrstitve lahko ugotovimo, da se skupina bralcev Mladine najbolj razlikuje od njenih nebralcev po odgovoru D1, sledita mu odgovora D5 in K12. Vsi drugi odgovori imajo vrednosti blizu nič in za diskriminantno funkcijo niso pomembni.

Končna ugotovitev na osnovi diskriminantne analize je: skupina bralcev Mladine se od skupine njenih nebralcev po obravnavanih odgovorih razlikuje. Najboljši diskriminatorji pa so odgovori na vprašanja o mestu družbenih gibanj v naši družbi (D1), o zaupanju v mlado generacijo (D5) in o ukinitvi smrtne kazni (K12).

Sklep

V začetku smo postavili tezo, da je Mladina stranka nove politike. Koncept stranke smo oblikovali, opirajoč se na Gramscijevo koncepcijo stranke in Beymejevo določitev funkcij stranke. Nato smo oblikovali kriterije, s katerimi smo merili posamezno funkcijo Mladine kot stranke. Mladina je stranka, če opravlja vse funkcije stranke. Uvodoma smo pokazali, da bomo za nekatere funkcije na osnovi drugih raziskav in dognanj predpostavili, da jih Mladina opravlja, saj bi dokazovanje z empiričnimi rezultati preseгло okvire pričujočega prispevka.

Pokazali smo naslednje:

1. Mladina je v letu 1986, zlasti pa 1987. in 1988. leta bistveno več pisala o temah nove politike kot prejšnja leta, iz česar lahko sklepamo, da je oblikovala tudi cilje v zvezi s temi temami. S tem je opravljala prvo od funkcij stranke: formuliranje ciljev.
2. S tem ko je v omenjenih letih pisala o temah nove politike, je artikulirala interese s tega področja, kar je druga funkcija stranke.
3. S pisanjem o temah nove politike je bralstvo mobilizirala za reševanje teh problemov, uspešno mobilizirala bralce, da so stopili v vrste njenih naročnikov in vsaj občasnih bralcev, ter izvajala dokaj učinkovito mobilizacijo za probleme nove politike (glej rezultate diskriminantne analize) in s tem delno izvajala tudi svojo socializacijsko vlogo.

Ob upoštevanju predhodnih omejitev glede socializacijske in rekrutacijske funkcije lahko zaključimo, da je Mladina v obravnavanem obdobju opravljala vse štiri funkcije stranke in je zato stranka. Ker pa je njena dejavnost usmerjena predvsem v teme nove politike, lahko zaključimo, da je bila Mladina v obravnavanem obdobju stranka nove politike.

Post Scriptum

Razmišljanja o tem, kje se nahaja jedro stranke (v parlamentarni frakciji, v vodstvu stranke, v programskem svetu, v članstvu ali v glasilu-reviji), je vedno napajalo politološke razprave. Pri nas je to vprašanje zanimivo s stališča nastajanja strank. Kdor hoče razumeti fenomen DEMOS, mora poznati *Novo revijo*, kdor hoče razumeti sodob-

no *Liberalno demokratsko stranko*, mora poznati *Mladino* v osemdesetih letih, kdor hoče razumeti *Stranko demokratične prenove*, mora vedeti za *Komunista* (likvidacija *Komunista* je bila predpogoj za prenavo) in njegovo usodo, kdor hoče prepoznati strukturo *Krščansko demokratske stranke* in *Krščanskih socialistov*, mora kaj vedeti o zgodah v gibanju 2000 in *Reviji 2000*. Revije živijo svoje življenje, je pa bila njihova vloga pri oblikovanju strank in njihovem preoblikovanju v nove stranke pomembnejša kot svoje čase v zahodni Evropi. Zastavlja se vprašanje, ali bodo revije še naprej v temelju določale politiko strank, ali se bo razmerje obrnilo in bodo stranke določale identiteto revij?

Literatura

BEYME, von Klaus in Max KAASE (1978): "Election and Parties". *German political studies*, vol. 3, Sage Publications: London and Beverly Hills.

BEYME, von Klaus (1985): *Political Parties in Western Democracies*. Gower House, Croft Road, Aldershot.

BIBIČ, Adolf (1981): *Interesi in politika*. Delavska enotnost: Ljubljana.

GOATI, Vladimir (1982): *Savremene političke partije*. BIGZ: Beograd.

GRAMSCI, Antonio (1974): "Vladajoča stranka in vladajoči razred". V: A.Gramsci, *Izbrana dela*, ur. A. Žun, Cankarjeva založba: Ljubljana.

GRAMSCI, Antonio (1987): *Gramsci, civilna družba in država, izbor Gramscijevih tekstov in tekstov o njem*, ur. A. Bibič, Komunist: Ljubljana.

GRAMSCI, Antonio (1977 druga izdaja): *Quaderni del carcere (QC)*. Einaudi: Torino.

FOUCAULT, Michel (1982): *Istorija seksualnosti*. Prosveta: Beograd.

FOUCAULT, Michel (1991): *Vednost - oblast - subjekt*. Krt: Ljubljana.

JUŽNIČ, Stane (1973): *Politična kultura*. Obzorja: Maribor.

MLADINA letnik 1981, 1984, 1986, 1987, 1988.

OFFE, Claus (1987): *Nova družbena gibanja: izziv mejam institucionalne politike*. Delavska enotnost: Ljubljana.